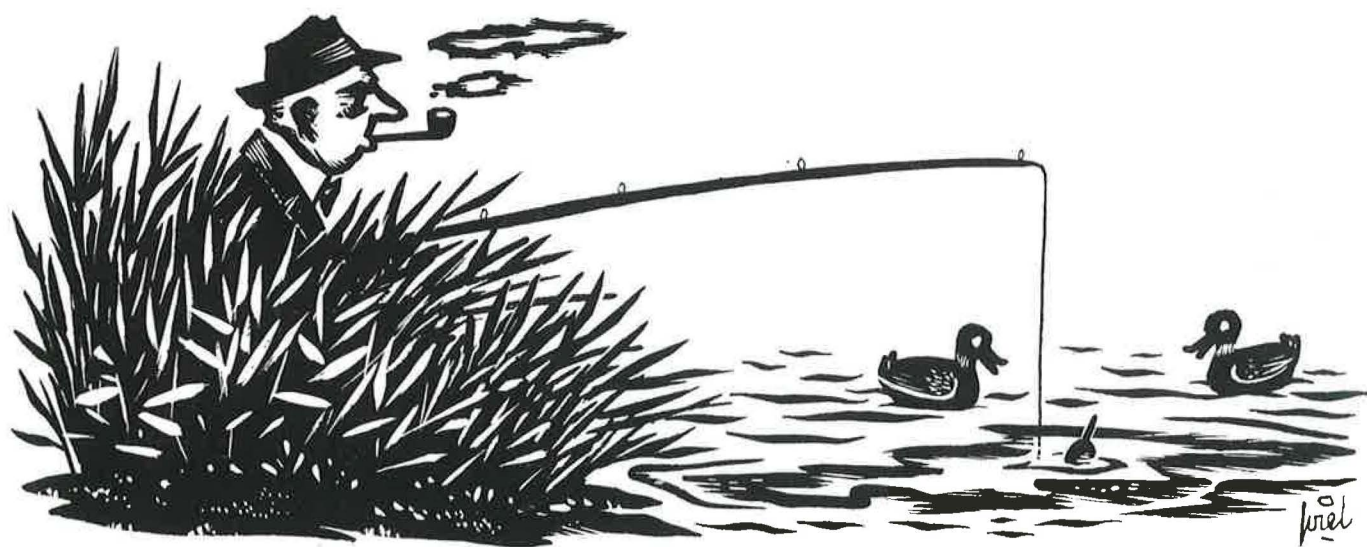

WENN
IM
WINTER

TNO

kontakt

JUNI 1964 - JAARGANG 8 - NUMMER 6

WERKGEVER EN WERKNEMER

In de jaren na de tweede wereldoorlog is TNO zeer snel gegroeid. Als gevolg daarvan is langzamerhand de behoefte ontstaan het contact tussen het grote aantal TNO-werkers en hun werkgever vorm te geven en daarmee te verstevigen. Bij enkele TNO-instituten is hiermede reeds een begin gemaakt door het instellen (per instituut) van een zgn. 'Personeelsraad' (zes in getal).

Daarnaast heeft nu ook een groep TNO-werknemers zich tot de voorzitter van de Centrale Organisatie gewend met de bedoeling tot een rechtstreeks overleg te komen tussen een vertegenwoordiging van de werknemers en het dagelijks bestuur van de Centrale Organisatie. Dit college heeft op de gedachte, dat werkgevers en werknemers tot een goede vorm van gecoördineerd contact zouden komen, positief gereageerd.

De opbouw van een dergelijk overleg dient uiteraard zodanig gestructureerd te zijn, dat rekening wordt gehouden met het eigengeaarde karakter van de opbouw van TNO zoals deze berust op de wet van 30 oktober 1930 (Staatsblad 416).

De rechtspersoonlijkheid bezittende organisaties zijn de werkgevers; daar de voorzitters van de Centrale en die van de bijzondere organisaties verenigd zijn in het dagelijks bestuur van de Centrale Organisatie TNO (d.b.C.O.), is dit het aangewezen contactorgaan van de zijde van de werkgevers.

Het ligt voor de hand, om de gedachte, die geleid heeft tot het instellen van de bestaande 'personeelsraden', dóór te trekken. Uit de dan in wezen het geheel van de werknemers vertegenwoordigende personeelsgroeperingen kan een trapsgewijze vertegenwoordiging voortkomen en wel zó, dat de personeelsraden (per instituut) eerste-traps-vertegenwoordigingen (één per TNO-organisatie) vormen, welke op hun beurt een centrale overleggroep (tweede-traps-vertegenwoordiging) scheppen, die - al naar de behoefte zich aan één der beide, óf aan beide zijden doet voelen - overleg met het d.b.C.O. kan voeren. De vertegenwoordigingen van de werknemers zijn dan opgebouwd als het getrouwe spiegelbeeld van de structuur van geheel TNO.

Op dit ogenblik wordt door de groep, die daartoe het initiatief heeft genomen, in samenwerking met de voorzitters van de bestaande personeelsraden en vertegenwoordigers van het d.b.C.O. bestudeerd, welke de beste vormgeving zou zijn om tot het beoogde doel te komen.

Er is hierover een uitvoerige en systematische gedachtenwisseling gaande, waaruit een concreet plan zal dienen te groeien. Zodra dit

vaste vorm heeft aangenomen zal het aan alle TNO-werknemers worden voorgelegd, zodat men zich over de voorgenomen ontwikkelingen kan uitspreken.

Is aldus de juiste structuur voor overleg gevonden, dan zullen ook de onderwerpen, die in het overleg betrokken dienen te worden, nader kunnen worden geformuleerd. Aan weerskanten staat de bedoeling voorop, al datgene wat verband houdt met het arbeidsklimaat van TNO in een open gedachtenwisseling te betrekken; aldus rekent men er beiderzijds op, dat het beoogde contact het wederzijdse begrip voor de arbeidsomstandigheden en voor de doelstellingen effectief kan dienen en bevorderen.

'TNO-Kontakt' lijkt de aangewezen plaats om nú, en in het vervolg, alle werknemers zo gemakkelijk en zo volledig mogelijk te bereiken.

Gaarne spreken allen, die thans bij het overleg zijn betrokken, het vertrouwen uit, dat met doelbewuste medewerking van allen, die verbonden zijn aan TNO, spoedig een overleginstantie tot stand zal komen. Het initiatiefcomité zal dan een goed werk hebben geïnitieerd.

De initiatiefnemers uit de TNO-werknemers,

H. Compaan - *Analytisch Inst.*
J. Dekker - *I.B.B.C.*
Dr. J. G. A. de Graaf - *C.T.I.*
Dr. H. J. Hueck - *Centraal Lab.*
Drs. J. Ising - *Centraal Lab.*
Mej. T. v. d. Marel - *Centraal Lab.*
J. B. A. Nijssen - *E.T.A.*
A. M. Snellenberg - *C.I.V.O.*
G. W. v. d. Stap - *R.V.O.*

De voorzitters van de bestaande personeelsraden,

M. A. v. d. Boom - *Vezelinstituut*
W. A. G. Hoeting - *Centr. Techn. Instituut*
Dr. D. T. F. Pals - *Centraal Lab.*
Ir. R. v. Raamsdonk - *Phys. Lab.*
Ir. J. Remmelts - *Metaalstituut*
J. P. Velthoen - *Kunststoffeninst.*

De voorzitter en algemeen secretaris van de Centrale Organisatie TNO,

Prof. Dr. H. W. Julius
Drs. H. G. Roebersen

Diepvries al tienduizenden jaren oud

Veertig miljoen kubieke kilometers ijs bedekken de noordelijke helft van wat nu Amerika, Europa en Azië heet. Aan de rand van het ijsplateau beginnen eindeloze lösssteppen en toendra's. Dit is de wereld van de mammoet, de wereld van de Neanderthaler en de Gravettiemens. De aarde dreunt als grote troepen mammoets voorbijtrekken, indrukwekkende dieren met hun dikke, haren vacht, 2,75 meter hoog, 3,50 meter lang en slagstanden als reusachtige kromzwaarden van eendere lengte. De Neanderthalerman en de Gravettien, die jacht op hen maken, het zijn niet de enige vijanden van de mammoet. Dat is veel meer nog het ijs, dat zijn de aanstromende gletschers en de verradelijke spleten die zijn pad over de steppen kruisen.

Het is de aarde in zijn jongste oervorm. Naaldbomen worden ontworteld als de mammoet, onstuitbaar, voorbijdavert. Maar achter hem storten steden van ijs in elkaar, miljarden kubieke meters ijs en sneeuw raken los, schuiven, achtervolgen hem in duizelingwekkende vaart, halen hem in en bedelven hem. Met al zijn kracht kan hij zich niet bevrijden. En door de duizenden jaren heen slaapt, onder ingestorte aarde, de mammoet onze tijd tegemoet. In 1901 wordt hij door een Russische expeditie aan de Beresowka-rivier ontdekt. In een groot blok conserverend ijs. Het dier is zijn slaap goed doorgekomen. Zijn centimeters dikke lederhuid, de daaronder liggende vetlaag, zijn dichte bruinrode pels zijn gebleven zoals ze toen waren. En, zoals de ontdekkers meldden, zijn snel diepgekoelde vlees was zo goed geconserveerd, dat het de hongerige honden een uitstekende maaltijd bood. Tussen de geweldige kiezen en in de maag werden nog jonge scheuten van naaldbomen, wilgen, berken en jeneverbomen gevonden. Zo snel was de verongelukte reus diepgevroren, dat hij geen tijd meer had gehad zijn voedsel in te slikken of te verteren. Zo blijkt diepvries al tienduizenden jaren oud te zijn.

Al duizenden jaren bewaren de Eskimo's hun voedselvoorraden voor lange tijd in in het ijs gehakte hollen. Noord en Zuidpoolreizigers namen die gewoonte van hen over. Een paar jaar geleden werd zo'n voedseldepot gevonden van Scott's tocht met Eskimohonden naar de Zuidpool, die hij in 1911 ondernam, en daarin bevond zich onder meer een Hollandse kaas, die na wat omzwervingen tenslotte onder veel vrolijkheid werd geconsumeerd door de zoons van de toenmalige leverancier. De kaas uit 1911 was nog altijd 'jong'.

Gelukkige mensen

Uit de vroegste kunstuitingen valt af te leiden dat de Neanderthaler-mens en de Gravette-jagers - en datzelfde

wordt gezegd van de typische jagersvolken, de Eskimo's en de Bosjesmannen - als gelukkige en onbezorgde mensen leefden. De jacht leverde veel op, men kon zich onbekommerd in het leven handhaven. Menselijk geluk, in zijn primitiefste vorm is, zo concludeert men wel, onverbrekelijk verbonden aan de hoeveelheden voedsel waarover de mens kan beschikken. En nu stuiten we op een heel merkwaardig verschijnsel. West-Europa en Amerika beleven een tijd van 'welvaart' (een woord dat er niet zo sentimenteel uitziet als 'geluk', maar er wel voor in de plaats is gekomen). Het is merkwaardig om te zien, dat deze welvaart van de gecompliceerde twintigste-eeuwer, die een groot complex van voorwaarden van geestelijke en stoffelijke aard vervullend wil zien voor hij zich prettig voelt, zich nu onder meer begint te uiten in de wens om grotere voedselvoorraden op te slaan en bij de hand te hebben.

Overnemen

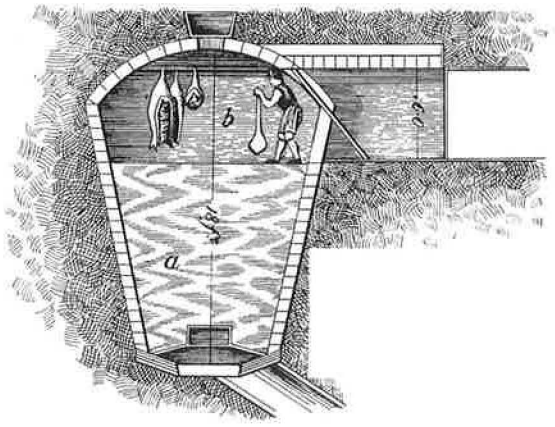
Vriezen, dat weten we nu, is de eenvoudigste manier om levensmiddelen lange tijd te conserveren. Die gewoonte van de Eskimo's gaan wij nu overnemen. Alleen met dit verschil: zij zitten in de kou en wij moeten die zelf maken; wij moeten ons enige kubieke decimeters poolkoude in huis halen. Maar ook dat kan, daar hebben we diepvrieskasten en -kisten voor.

Het is reeds duidelijk geworden dat de belangstelling voor diepvriesinstallaties overal toeneemt, waar de welvaart en de levensstandaard stijgen. Dat het grote publiek begint warm te lopen voor een koude zaak als koel- en vriestechiek blijkt in Europa als geheel uit de omzetcijfers in koelkasten. Die zijn sinds 1955 nagenoeg verviervoudigd. Van de diepvriesinstallaties mag men een gelijke ontwikkeling verwachten. Men zou kunnen zeggen: waar de televisie in het begin van de vijftiger jaren stond daar staat nu de diepvriezer. Men treft ze aan als 'kisten' van 265 en 400 liter inhoud en de 'combinaties' diepvries- en koelkast met koelruimte van respectievelijk 210 en 155 liter en diepvriesruimten van respectievelijk 130 en 170 liter.

Diepvriesartikelen

Het zijn mede de diepvriesproducten die de mensen er warm voor doen lopen om zelf levensmiddelen in te vriezen, waarvan men uiteindelijk beter en goedkoper eten verwacht. In elk geval gaan de diepvriesproducten de traditionele methoden van conserveren als inmaken en zouten verdringen. De kwaliteit wordt alom ge-

*In de middeleeuwen werd deze vreemde ondergrondse ijskelder gebruikt.
a. ruimte gevuld met sneeuw en ijs
b. opbergkamer*

prezen en het gemak wordt blijkbaar gemakkelijk winnen van de aanvankelijke schroom zoals die zich wel openbaarde.

De omzet van diepvriesartikelen in Europa bedroeg in 1960 circa 300.000 ton (1,2 kilo per jaar per hoofd van de bevolking), een verdrievoudiging ten opzichte van 1955. In de Verenigde Staten werd in dat jaar 2½ miljoen ton omgezet (14 kilo per hoofd van de bevolking). In een klein land als Nederland was de omzet van diepvriesprodukten in 1955 2.600 ton, in 1962 12.000 ton. Dat Nederlandse diepvriespakket bestaat dan voor 64 percent uit groente, voor 20 percent uit vis en visprodukten, voor 12 percent uit kip en voor 4 percent uit diversen. Voorlichtende advertenties in dagbladen ondersteunen de gestage stijging van de omzet.

In het begin moest het pubiek naar het schijnt aan de rijkere smaak wennen. De ontwikkeling zal ongetwijfeld gaan van het consumeren van diepvriesartikelen die ook in de supermarkets en bij de detailhandelaren in grote diepvriescontainers worden opgeslagen, naar het zelf invriezen. In veel plattelandshuishoudingen (en niet alleen die van boeren, die zelf grote voorraden van eigen slacht en kweek bezitten) werd al decennia aan het eekhoortjesidee van voorraadvorming van levensmiddelen gedaan. In Nederland bijvoorbeeld, dat circa twaalf miljoen inwoners heeft, wordt in de plattelandshuishoudingen per jaar 100 miljoen liter levensmiddelen op een of andere manier geconserveerd. Uit traditie zonder meer, uit overwegingen van financieel voordeel, ofwel om gerechten snel en gemakkelijk bij de hand te hebben.

Diepvrieskluizen

Men heeft altijd wel geweten, dat het innemen, behalve dat het veel tijd en werk eiste, gepaard ging met een niet onaanzienlijk verlies aan voedingswaarde, terwijl ook de kleur, geur en smaak van het voedsel achteruit gingen. En toen diepvriezen opkwam als conserveringsmethode, bleek dit in een grote behoefte te voorzien, dit blijkt uit de snelle opgang van coöperatieve diepvrieskluizen in plattelandcentra. Gegadigden kunnen daarin een 'loket' huren. In 1956 waren er in Nederland 19 stuks, in 1962 meer dan 700 met ruim 70.000 loketten. De Verenigde Staten tellen ruim 10.000 kluizen met 4 miljoen loketten, (waarvan ruim de helft van de huurders toch ook nog een homefreezer bezit). In Denemarken zijn er 2500 kluizen met 250.000 loketten, in Zweden 6000 (125.000 loketten), in Duitsland 5500

(met 207.000 loketten). Het is duidelijk dat het platteland in eerste instantie het afzetgebied van diepvrieskisten en -kasten voor gebruik in de woonhuizen zal zijn. Men begint - en dat verschijnsel komt men overal tegen - al te klagen over het feit, dat de afstand tussen huis en diepvrieskuis te groot is. Dat vindt men bezwaarlijk, niet comfortabel. Men wil thuis de voorraad bij de hand hebben. In de Verenigde Staten bestaat dan ook 44 percent van die twee miljoen gezinnen die een diepvriezer voor huiselijk gebruik hebben, uit plattelanders. De verzadigingsgraad voor deze diepvriezers in dit land is 20%. In het dun bevolkte Zweden (7 miljoen inwoners) hebben 100.000 gezinnen een dergelijke installatie (verzadigingsgraad 17%). De ontwikkeling zal dus gaan in de richting van diepvrieskisten en -kasten voor huishoudelijk gebruik. Men is al min of meer diepvriesminded en de voordelen ervan zal men ongetwijfeld steeds duidelijker gaan zien.

In de stad

In de stad ligt het uiteraard anders dan op het platteland. Daar vindt men de gezinnen die diepvries kopen voor onmiddellijke consumptie en die dat bovendien slechts korte tijd in de koelkast goed houden.

Met name de gehuwde werkende vrouw zal de diepvriezer voor huishoudelijk gebruik zien als een middel om haar huishouden te rationaliseren; dit gekoppeld aan veranderde koopgewoonten. Grote bevolkingsgroepen komen steeds verder af te wonen van de verkoopcentra, de opkomende grotere verkoopheiden en supermarkets. (In dit verband is het wel even interessant te vermelden dat in Nederland het aantal verkooppunten - detailhandelaren - binnen een tiental jaren daalde met 10.000). Men koopt daar waar men alle branches tezamen vindt, grote hoeveelheden voor langere tijd in. Met andere woorden: men krijgt een hekel aan het dagelijkse boodschappen doen, de frequentie daarvan daalt aanzienlijk. En dan is het gemakkelijk om die grotere hoeveelheden ook thuis te kunnen opslaan in de diepvriezer). Bovendien wordt het assortiment van diepgevroren produkten steeds uitgebreider (groente, vlees, vis, fruit, wild, cake, brood, tot complete maaltijden toe) en die vragen in het geheel geen voorbereiding meer.

Winkeltje thuis

Het blijkt, dat de huisvrouw in het algemeen er zeer voor geporteerd is, een winkeltje thuis te hebben. Heel

wat bewoners van tijdens deze winter door sneeuw geïsoleerde dorpen en van door kou belegerde huizen zouden maar wat graag een voorraad bij de hand hebben gehad. Bij de hand op het moment dat men het hebben wil. Onverwacht bezoek kan men dan van alles voorzetten. Men kan zich bij het samenstellen van het dagelijks menu zelfs onafhankelijk maken van de seizoenen en bepaalde produkten eten in de tijd dat ze niet meer te koop zijn: zomervruchten en zomergroenten in de winter. Daarbij betekent het zelf invriezen van verse groenten een belangrijke besparing aan tijd: slechts een keer schoonmaken voor vele malen, vooral in vergelijking met de tijdrovende bezigheid die het inmaken was.

Kwaliteit

Velen zullen misschien het gemak rustig willen vergeten en vooral denken aan het feit, dat 'diepgevroren' gelijk staat met 'vers'. Het voedsel blijft in zijn oorspronkelijke staat. Rationeler gebruik van de voedingsmiddelen, er uit halen wat er in zit aan vitamines, mineralen enzovoorts, is iets wat de moderne huisvrouw aanspreekt.

Er is een groot verschil tussen van het land diepgevroren spinazie van een half jaar oud en spinazie die anderhalve dag op de veiling, in de winkel en in de kelder heeft gelegen en sinds het oogsten al tientallen procenten van het vitaminegehalte heeft verloren. Hoe hoger de temperatuur waaraan bijvoorbeeld verse groente wordt blootgesteld, hoe sneller het bederfproces in zijn werk gaat, dat onmiddellijk na het oogsten begint. Het zijn als het ware microscopisch kleine fabriekjes of chemische laboratoria die op volle toeren draaien om de zaak te bederven. Snel invriezen zet de afbraakprocessen stop, waardoor alle voedingswaarden en daarmee smaak, aroma en kleur behouden blijven.

In de levende cellen (bij groenten, fruit,) en de dode (vlees) is er in de eerste plaats sprake van bederf door microben en dit wordt bij temperaturen beneden nul graden zeer sterk gereduceerd en zelfs stopgezet. Dan zijn er de enzymen, die niet meer worden bestreden - wat wel het geval is zolang plant of dier gevoed wordt - en een bederfproces in werking zetten dat pas bij -20°C kan worden gestopt. Bij dezelfde temperatuur worden ook nog andere fysisch-chemische processen, zoals taai worden en chemische reacties, als ranzig worden van boter of vlees vertraagd of vallen zelfs uit. Vandaar de zeer lage temperaturen, waarmee in een

diepvrieskist of -kast gewerkt wordt. Dit heeft overigens ook nog een andere reden. Tussen de cellen zit altijd water, en bij het invriezen bevriest dit water en worden er ijskristallen gevormd. Gaat het invriezen langzaam in zijn werk, dan vormen zich zeer grote kristallen, die bij het ontdooiende celwanden doorboren, met als gevolg dat de voedingsstoffen ontsnappen, bij snel invriezen vormen zich slechts kleine en onschadelijke kristallen. Het vormen van de grote gebeurt vooral bij temperaturen tussen 0° en -5°C . Het is dus zaak die zone snel te passeren. Aan de ene kant moet het invriezen zeer krachtig gebeuren om het voedsel tot het hart te bevriezen en daardoor alle schadelijke processen stop te zetten. Aan de andere kant moet het zeer snel gebeuren. Vandaar dat we in de invriesruimte een zeer lage temperatuur moeten bewerkstellen (minstens -25°C). De temperatuur in het bewaargedeelte hoeft slechts -18°C te zijn. En zolang men die temperatuur nu maar handhaaft, blijft het voedsel in zijn oorspronkelijke staat behouden. De mammoet heeft het overtuigend genoeg bewezen.

Financieel voordeel

Tenslotte blijken er huisvrouwen te zijn, die er een sport van maken om met behulp van het zelf invriezen de prijs van het levensmiddelenpakket zoveel mogelijk te verlagen. Dat zijn de kiene vrouwen, die niet meer zo zeer met stoffer en blik, maar met papier en potlood haar huishouden voeren en die werken volgens een zelf gemaakt en geraffineerd jaarprogram. Die weten precies wanneer er van een bepaald produkt een overvloed is en de prijs dus laag is. Dan kopen ze er grote hoeveelheden van in en verdelen het gebruik over een heel jaar.

De aankoop van een half varken in de slachtmaand, zeggen ze, bespaart niet alleen honderden zoveel gangen naar de slager, waar men per keer slechts een paar ons pleegt te halen, maar ook veel geld. In het bezit van een diepvriesinstallatie kan men altijd ten volle het profijt binnenhalen van prijsdalingen en goedkope of speciale aanbiedingen. Wat anders slechts gedeeltelijk te verwezenlijken is, omdat men er voor een te geringe hoeveelheid in deelneemt, en in een later stadium voor hetzelfde aanzienlijk meer moet betalen.

Eetcultuur

Kortom, diepvries geeft de moderne mens de gelegenheid zich als het ware een eetcultuur te gaan aankweken,

omdat men zich onafhankelijk van het aanbod heeft gemaakt en een verscheidenheid kan creëren, wat men bij gebrek aan een permanente bewaarplaats nooit kon. De uiterste consequentie van de ontwikkeling is natuurlijk de tevoren geheel geprepareerde diepvriesmaaltijd, die men nu uit de diepvriesinstallatie haalt en (in de droomkeuken van de toekomst) in de magnetronische oven binnen twee minuten tot consumeertemperatuur van 80° C verhit. Nog voordat de heer des huizes gelegenheid heeft gehad zijn hoed en jas aan de kapstok te hangen, staat de schotel al dampend op tafel. Bovendien kan hij zoveel plotselinge gasten meenemen als hij wil, het zal de gastvrouw niet deren. Integendeel, ieder krijgt nog een menu naar eigen smaak ook.

Wanneer men nu tegen de volkomen onvoorbereide doorsnee Nederlander zou zeggen: 'Kijk, u besteedt nu nog uren aan uw dagelijks diner; het moet gehaald, schoongemaakt en gekookt worden, in plaats van twee uren kan dat in twee minuten, en dan is het eten nog beter ook' (verser en lekkerder, voedzamer en het ziet er smakelijker uit) dan zou men u voor gek verklaren. Grote bevolkingsgroepen zouden die stap mentaal niet kunnen maken. Men heeft eens aan een groep jonge en een groep oudere vrouwen gevraagd, wat zij het liefst zouden willen hebben: een halfautomatische of een volautomatische wasmachine. De jonge vrouwen antwoordden allemaal 'een volautomatische, dat spreekt vanzelf'. De meeste ouderen echter kozen een halfautomatische. Zij voelden zich het werk te veel en te abrupt uit handen genomen. In het geval van de diepvriesmaaltijd zouden zij zeggen: 'het gezellige kokkerellen gaat er dan helemaal uit'. Hier zal de tijd, zoals bij zo veel, regulerend moeten werken.

Winstpunt in ander vlak

De verschijning van hulpmiddelen als diepvrieskasten en -kisten voor huishoudelijk gebruik en als zodanig ter rationalisatie van het huishouden betekent tevens een winst in een ander vlak. De huisvrouw krijgt met name meer tijd en gelegenheid om zich aan andere taken te wijden, zoals bijvoorbeeld aan de opvoeding van haar kinderen, haar verdere geestelijke en culturele vorming of haar aansluiting bij de gemeenschap. Zo blijkt de rationalisatie van het huishouden van de toekomst - waarbij het huis als het ware gebouwd zal moeten gaan worden om elektrische en electronische apparaten heen welke men dan tot zijn beschikking heeft - ook nog een sociale kant te hebben. Wat overigens een hoofdstuk apart is.

Activiteit bij de vriesinstallaties

Opslag in diepvriescel (-25° C)

Jeugd kan voor halve p in schouwburg en conc

toneel opera, ballet en concert

Jeugd kan voor halve prijs terecht. Het is ons gebleken dat vele jeugdige TNO-medewerkers er niet van op de hoogte zijn dat zij voor halve prijs terecht kunnen bij het leeuwendeel van toneelvoorstellingen en concerten. Dit geldt voor de steden Amsterdam, Utrecht, Den Haag, Maastricht, Breda, Sittard en binnenkort ook Eindhoven. Die jeugd dat zijn alle jongeren van 16 tot 21 jaar, plus daarenboven degenen die in militaire dienst zijn of studie als dagtaak hebben. Ze zijn niet bestemd als zaalvulling op avonden waarop tóch plaatsen openblijven. In schouwburg en concertzaal wordt namelijk tien percent van de plaatsen gereserveerd voor deze jongeren.

Vereiste is, dat zij in het bezit zijn van wat met een zwaar woord heet: een cultureel paspoort. Nu is het woord paspoort wel gemeengoed sinds in vakantietijd velen over de grens trekken. Het woord cultureel echter ligt sommigen wellicht wat zwaar op de maag. Maar als wij vertellen, dat daarachter verborgen ligt: goed toneel en kostelijke muziek, echt ballet en heuse opera, bijzondere filmvoorstellingen, interessante

lezingen, dan klinkt het zeker wat vertrouwder.

Krant

Zo'n paspoort gaat drie gulden kosten. Iedere houder ervan krijgt bovendien maandelijks wat te gebeuren staat voorgeschoteld in een rijk verluchte krant die 'Uit de Kunst' gaat heten, een krant die niet alleen de agenda zal geven, maar bovendien een goed stuk voorlichting bevat over hetgeen wordt geboden.

Ook museums

Naast de 'zalen' en de voorstellingen organiserende instanties hebben ook de museums hun poorten tegen halve prijs opengesteld voor de paspoorthouders. Het paspoort is bovendien niet voorbehouden aan het schellinkje dat wil zeggen: de laatste rijen in de zaal, maar geldt voor alle rangen: ten minste tien percent van het aantal zitplaatsen is gereserveerd voor de paspoorthoudergroep.

Vooropgezet zij, dat men heus niet alleen de middelbare scholieren verwacht. Iedereen uit de leeftijdsgroep die met hoofd en handen deelneemt aan het arbeidsproces, krijgt de kans om door middel van deze unieke tegemoetkoming

rijs terecht ertzaal

in de toegansprijzen zich te ontspannen en tegelijkertijd verder te ontwikkelen. Directeur A. L. Ouweneel van de Philips Schouwburg, met wie wij een kort gesprek hierover hadden, ziet hierin prachtige kansen voor de werkende jeugd, die bepaald geen drempelvrees behoeft te hebben.

Neem bijvoorbeeld de muziekcyclus van onze schouwburg met zijn reeks concerten waarin vele grootheden het podium betreden. Ook hierop kan door de ouders voor de jeugd worden ingetekend tegen de voor hen geldende gereduceerde prijs.

Ouders verantwoordelijk

Het is uiteraard niet zo, dat ouderen dan op het speciale jongerenentreebewijs toegang hebben, dit ter voorkoming van misverstand. Voorts is het goed erop te wijzen, dat ten aanzien van het karakter van de uitvoeringen die door de jeugd kunnen worden bezocht weliswaar in 'Uit de Kunst' voorlichting wordt gegeven, maar dat de verantwoordelijkheid bij de ouders ligt en niet bij de organisatoren die overigens ten aanzien van het peil niet de beste bedoelingen bezielde zijn.

Sleutelen aan bromfiets kan heel nare gevolgen hebben

Het komt nogal eens voor, dat de politie bij het controleren van bromfietsen exemplaren aantreft, die niet voldoen aan de eisen die de wegenverkeerswet aan een brommer stelt. De veelal jeugdige eigenaars blijken dan hun vehikel te hebben voorzien van een andere carburateur of zij hebben de sproeier eens onder handen genomen met als resultaat dat de bromfiets een niet erg opvallende, maar toch zeer ingrijpende verandering heeft ondergaan.

De bromfiets is dan omgetoverd in een race-bromfiets, die een aanzienlijk grotere snelheid kan halen dan het wettelijk toegestane maximum van veertig kilometer per uur. Dat een en ander voor de sleutelaar bijzonder vervelende consequenties kan hebben, daarvan kunnen verscheidene bromfietsers meepraten.

Het vervangen van de normale carburateur door een zogenaamde race-carburateur heeft een reeks gevolgen. De wegenverkeerswet beschouwt de bromfiets namelijk als een rijwiel, zij het dan een rijwiel met hulpmotor.

Omdat de bromfiets een rijwiel is, behoeft de berijder geen kentekenbewijs of rijbewijs te hebben. Om dezelfde reden moet de berijder zich houden aan de verkeersregels die voor fietsers gelden, waartoe behoort het voorschrift om gebruik te maken van een verplicht rijwielpad.

Daarbij gaat de wegenverkeerswet er echter van uit, dat de bromfiets voldoet aan een aantal eisen, waarvan de belangrijkste zijn: een cilinderinhoud van hoogstens 50 cc. en de verplichte maximum-snelheid van 40 kilometer per uur. De jeugdige sleutelaar die veranderingen aanbrengt in de motor van zijn bromfiets, waardoor de snelheid wordt opgevoerd of die een andere carburateur monteert, maakt van zijn rijwiel met hulpmotor een motorrijwiel.

Vier overtredingen

Begeeft hij zich met dit voertuig op de weg, dan rijdt hij dus feitelijk op een motorrijwiel dat niet voldoet aan de wettelijke vereisten (eerste overtreding) en waarbij bovendien de vereiste papieren ontbreken (tweede overtreding).

Men zou de berijder van dit motorrijtuig bovendien ten laste kunnen leggen, dat hij geen motorrijtuigenbelasting heeft betaald (derde overtreding). Rijdt hij op een voor fietsers verplicht rijwielpad, dan kan men hem tenslotte ook dit nog verwijten, want met een motorrijtuig moet men op de grote weg rijden (vierde overtreding).

De berijder van een bromfiets met een race-carburateur begaat dus voortdurend een reeks overtredingen. Raakt hij betrokken bij een ongeval, dan kan hij moeilijkheden krijgen met zijn verzekering.

Geen schadevergoeding.

Een verzekeringsmaatschappij zal weigeren schade te vergoeden wanneer de verzekerde van zijn bromfiets een motorrijwiel heeft gemaakt. De polis heeft immers betrekking op een rijwiel met hulpmotor en dan blijkt dat de verzekerde het voertuig heeft omgebouwd tot een motorrijwiel.

Tabaks- krullen en pijpestelen

De 15e eeuwse zeevaarder-ontdekker, Christoffel Columbus, geloofde zijn ogen niet, toen hij op een goede dag enkele Indianen-bewoners van 'Indië', dat hij, naar het westen varende, bereikt meende te hebben - uit lange pijpen rook zag blazen, veroorzaakt door het branden van plantenbladeren, die bovendien geneeskrachtige waarde hadden. Hoog in aanzien stond dat 'kruid', het was ook afgebeeld als decoratieve versiering op Inca-reliëfs.

Met deze zinnen zou een historische roman kunnen beginnen over de geschiedenis van de rookgewoonte in Europa, een gewoonte die in de loop der eeuwen net zo belangrijk is geworden als eten en drinken. Als we de verreijkter door dit rookgordijn der historie steken, zien we Columbus naar zijn geboorteland terugkeren met in zijn zeemanskist een zakje met zaad van dit 'magische kruid', dat hij bij de Indianen had aangetroffen. In een zonnige Spaanse kloostertuin groeit het zaad tot plant. Maar met dit experiment groeit tegelijkertijd de achterdocht van de katholieke geestelijkheid, die het op dit 'toverkruid' niet erg begrepen heeft.

Gevolg? Het werd verboden, zowel voor het maken van poeders en zalven (desinfecterend) als om het te gebruiken als genotmiddel. Evenals in andere tijden, werd er ook in die tijd door diplomaten en kooplieden veel gereisd.

We vinden de plant niet lang daarna terug in Frankrijk, waar de in kunst en wetenschap geïnteresseerde Catharina de Medici haar scepter zwaait. Haar ter ere wordt die plant *Herba Mediciana* genoemd. Omdat het Kanaal een druk bevaren stuk water is, blijkt plotseling dat het vreemde kruid ook al in Engeland is uitgezaaid en tot bloei geraakt. Verbodsbepalingen gelden daar niet. Kijk, daar in dat kleine houten huisje met de kleine vensterruiten en het sierlijke puntdak, zit de eerste pijpenmaker! Hij ziet er toekomst in. Hij maakt pijpjes met dunne stelen en kleine kopjes, want de gedroogde en tot keiharde strengen gedraaide tabaksbladeren (een soort langwerpige rolladen) zijn scherp van smaak; er is maar weinig van nodig in zo'n pijpekopje. Wie zijn kop staat daar afgebeeld op een van die pijpekopjes? Van niemand minder dan van de bekende zeevaarder-staatsman Sir Walter Raleigh, die ook een hartstochtelijk promotor van het roken is, hij houdt er 'moderne'

ideeën op na. Hij brengt zelfs de pijp tot in de politieke propagandasfeer als na de dood van koningin Elisabeth I, de Schotse koning Jacobus ook in Engeland aan de macht komt. Sir Walter mag Jacobus niet, die met Spanje zoete broodjes wil bakken en die straks misschien ook een bordje met 'verboden te roken' laat ophangen.

En Jacobus ziet tot zijn ongenoegen veel te veel Raleighpijpjes om zich heen. De ook in ander opzicht recalcitrante Sir Walter eindigt zijn leven op het schavot. In zijn nalatenschap zal zich wel het dikke boek hebben bevonden van de Vlaamse geleerde Dodonaeus, die ook hoogleraar in Leiden is geweest en wiens beroemde 'Cruydenboeck' - in 1554 verschenen - in 1578 in een Engelse vertaling in Engeland werd uitgegeven. De tabaksplant komt daar ook in voor maar heet dan nog Geel Bilzenkruid - ten onrechte, zoals we nu weten.

Omstreeks die jaren zien we op een dag een sloop met vluchtelingen zee kiezen: pijpenmakers! Koning Jacobus heeft ze uit zijn land verbannen. Ze steken over naar de Nederlanden, waar de soldaten uit het leger van de graaf van Leicester het roken waarschijnlijk introduceerden. Daar zijn pijpenmakers voor nodig. En dan trekt het rookgordijn de grens over. Koning Frederik Willem I van Pruisen zit met zijn vrienden in het door hem gestichte 'Tabakscollege' te praten en te roken. Ze hebben hun lange, fraaie pijpen als sierlijke saxofoons aan de mond, alsof ze musiceren met rook. We zijn dan al lang en breed in de pruikentijd, en ook weer eens terug in de Nederlanden, waar de medische kant van de tabak niet vergeten is. We lezen een oude beschrijving uit 1760 over het opwekken van de levensgeesten bij drenkelingen door middel van het inblazen van tabaksrook. Er is een instrument voor ontworpen, een soort klisteerspuit. Een mooie uitvinding, die in het waterland goed van pas zal zijn gekomen! En zo is het rookgordijn over geheel Europa uitgebreid. Wat er allemaal bij 'het roken' kwam kijken, zag ik (niet door een verrekijker), toen ik onlangs een bezoek bracht aan het Niemeijer Tabacologisch Museum in Groningen, dat twee jaar geleden werd ingericht in de fabriek van Theodorus Niemeijer N.V. De kern van de collectie vormt het uit 1848 stammende huisarchieffje van de oprichter. In de loop der jaren aangegroeid, mede door een grote collectie van de heer Brongers, die nu conservator is, heeft alles een plaats gevonden in een kleine moderne zaal. De heer Kimm, employé van de firma Niemeijer, leidde mij rond. Door zijn kennis en enthousiasme liet hij blijken dat hij van het collectioneren nog lang geen tabak had!

Overrompelend is de verzameling pijpen, pijpenétuis, tabaksdozen, snuifdozen en tondeldozen, de oude documenten en etsen die te zien zijn. Ik zag dunne ouerode pijpjes van wit aardewerk, kostelijk bewerkte houten en zelfs glazen pijpen, extreme curiosa, waarbij pijpen zo groot als een jachtgeweer, en een pijp in een wandelstok verborgen. In vitrines glanzen de tabaks-, snuif- en tondeldozen van gegraveerd koper, porselein en beschilderd leer; een tabaksdoos in een exotische schelp, een hondje met een geheime sluiting. Tezamen met de pijpen gaf alles een indruk van klein, groot, recht, krom, kleurig, sober, kitscherig, curieus, maar ook kunstzinnig.

Wat hebben de makers van die voorwerpen veel fantasie gehad! Veel te veel en te bezienswaardig om zo koel op te sommen. Achter in het zaaltje bevindt zich een namaak-tabakswinkel uit de 18e eeuw. Daar hangen de tabaksstrengen, staan de massieve porseleinen potten en houten vaatjes, en ook de oude flessen met citroen-, kaneel- en kruidnagelolie om de snuiftabak aantrekkelijk te maken. Op die flessen staat al de naam van de Gebr. Hioolen, welke firma in Kralingen nu nog de enige in Nederland bestaande snuifmolen bezit. Schuin voor de winkel staat een authentieke rookstoel, waarop men schrijlings zat, steunend op de rugleuning, de lange pijp er over heen hangend. In de leuning bevinden zich vakjes voor de attributen die bij het roken van die tijd hoorden. Men sneed toen nog zelf de tabaksrollade af met een scherp mesje. Voor de 'snuif' gebruikte men een rasp, zoals wij voor nootmuskat. De moeite waard, een bezoek aan dit museum. Bent u in Groningen, belt u dan de heer Kimm eens op, die u graag zal ontvangen. Een afspraak maken is wel gewenst. Een fijne bezigheid voor als het 'pijpestelen' regent, wat in ons land nogal eens het geval is. Maar ook als de zon schijnt, kan ik u een bezoek warm aanbevelen.

TNO PUZZELRIT

Ook dit jaar wordt weer een auto-puzzelrit voor TNO-medewerkers georganiseerd. Voorlopig is de datum bepaald op zaterdag 17 oktober. Reserveer deze datum nu reeds!

Het is een spel van mensen

Bij het afscheid van Ir. J. R. H. van Nouhuys

Misschien tegen alle regels in willen wij het verslag over het afscheid van Ir. J. R. H. Nouhuys, van 1942 tot eind april 1964 directeur van het Vezelinstituut TNO, van 1954 tot 1962 tevens directeur van het Houtinstituut TNO en van 1959 tot voor enkele weken ook directeur-beheerder van de gebouwen TNO-Instituten Zuidpolder, beginnen met de weergave van zijn dankwoord op 29 mei ll. Op die dag nam hij - wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zoals dat heet - afscheid van zijn medewerkers. De werveling van blauw in het

mozaïek, hem bij die gelegenheid aangeboden, achtte hij symbolisch voor de golven van vriendschap, die hem toegestroomd zijn, zowel van de zijde van zijn medewerkers als van de vele vrienden uit de industrie. De familie van Nouhuys bood aan TNO een penning aan met de beeltenis van Prof. H. A. Lorentz, waar omheen de zinvolle woorden: 'Het is een spel van mensen'. Aan de andere zijde zijn de woorden te lezen: Oorspronkelijkheid, kwaliteit, snelheid . . .

De lust om in meer persoonlijke bewoordingen te getuigen van de dankbaarheid dat schrijver dezes vele jaren heeft mogen meeprofiteren van de instruktieve aandacht van Van Nouhuys wordt slechts bedwongen door de omstandigheid, dat op de morgen van 29 mei vele sprekers op betere wijze de waardering vertolkten van de enkele honderden aanwezigen in de kantine van de TNO-Instituten Zuidpolder.

Prof. Troost, Voorzitter van de NO wenste niet het accent te leggen op het gevoel van weemoed dat dit afscheid meebrengt, omdat dit nu eenmaal niet in de lijn ligt van Van Nouhuys. Veeleer is het een gevoel van dankbaarheid, dat wij hem zoveel jaren 'in ons bezit hebben gehad'. Het zijn 22 jaren van voortreffelijke leiding, die Jan van Nouhuys gaf aan TNO. Hij roemde hem als iemand, die ieder kamp, orderlijker achter liet dan hij het oorspronkelijk aantrof. Van Nouhuys dient als een der belangrijke vormgevers van TNO te worden beschouwd. Met een - beslist gallisch te noemen - opgewektheid en sierlijke hoffelijkheid, met veel weten, hard werken en een grote mate van diplomatie heeft Van Nouhuys weten te bereiken dat de kring van relaties, zoals het Vezelinstituut die heeft uitermate geordend is. Spreker betrok gaarne mevrouw van Nouhuys in zijn dankwoord, omdat een gelukkig familieleven niet anders dan gunstig kan zijn voor TNO. Hij wenste het gezin Van Nouhuys nog vele gelukkige jaren in de woonplaats in Spanje toe.

In zeer humoristische bewoordingen sprak Ir. Smit, directeur van het Wasserijinstituut TNO de afscheidnemende collega toe. Hij konstateerde dat het tengere figuur van zijn jaargenoot op de TH in de loop der jaren hetzelfde gebleven was, zo ook de voortvarendheid die hem immer gekenmerkt heeft. Dat Van Nouhuys reeds de eerste dag van zijn indiensttreding bij het Vezelinstituut (toen reeds onder één dak met het Wasserijinstituut) druk bezig was óók de post van spreker te tekenen, heeft hij hem echter wél afgewend.

De huidige directeur van het Houtinstituut TNO gaf een interessant exposé van het vele, dat voorganger Van Nouhuys voor het Houtinstituut gedaan heeft. Wij

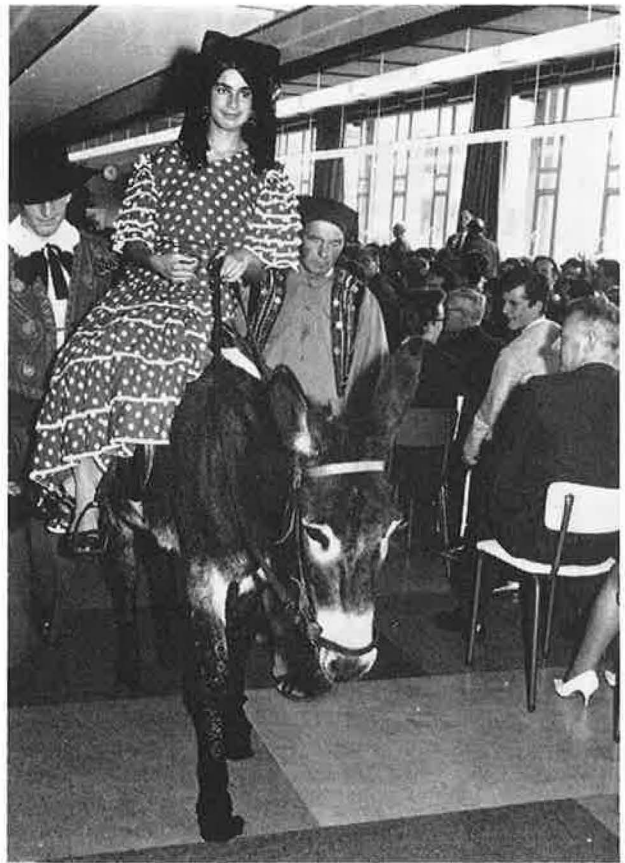
plukken de vruchten van zijn ijveren voor een meer systematisch geordend contact met de houtwereld.

Ir. Betz, Hoofd van de Algemene Dienst Zuidpolder schetste de grote verdiensten van de heer Van Nouhuys, bij het creëren van deze Dienst. Hij sprak de wens uit, dat de herinnering aan 'Delft' niet zal wegblikeren in de brandende Spaanse zon.

Namens het personeel van het Vezelinstituut sprak niet alleen de huidige directeur Dr. H. J. Selling, maar ook een viertal van zijn medewerkers, waarbij er één was, Mej. Pieterse, die de dienst reeds enige tijd geleden met pensioen verliet.

Amusant gemoedelijk sprak Dr. van Royen over de lang niet altijd gemakkelijke omstandigheid dat Van Nouhuys veel sneller denkt dan wij praten. Mej. van Noort vertelde op welke ingenieuze wijze Ir. van Nouhuys een eenmaal gedane belofte nakomt. De heer Slieker, puntig en snedig als zijn vrienden dat van hem gewend zijn, had een betoog over deskundigheid, waarmee hij zijn scheidende directeur en het ganse gehoor ten zeerste vermaakte. Dit openhartig betoog was tevens tekenend voor de sfeer op het Vezelinstituut TNO, die door Ir. Van Nouhuys zo gaarne werd bevorderd.

Dr. Selling, opvolger van de afscheidnemende directeur van het Vezelinstituut noemde Ir. van Nouhuys kortweg de bouwer van het gebouw, zowel letterlijk als figuurlijk. Hij getuigde van zijn bewondering voor de intuïtieve waakzaamheid zo kenmerkend voor Van Nouhuys. Dit 'instinkt' om zich zonder stoten vlot te bewegen op duister terrein, (zoals een vleermuis dat kan) alsmede de grote talenkennis van Ir. van Nouhuys is het Vezelinstituut zeer ten goede gekomen. Vooral tijdens een bijeenkomst in Spanje kwam dit treffend naar voren, toen hij een toespraak van een Spaanse autoriteit in voortreffelijk Catalaans beantwoordde, een gebeurtenis, die de Zuidelijke gemoederen zó enthousiast deed reageren, dat de glazen vaak - volgens spreker wellicht ietwat te vaak - geheven en geleidigd dienden te worden, alvorens de Nederlandse vertegenwoordiging hun leidsman weer veilig in hun midden kon trekken. Dr. Selling ging daarna over tot het aanbieden van 'het' cadeau. Oorspronkelijk zouden het Vezelinstituut TNO en de Algemene Dienst van de TNO instituten Zuidpolder gezamenlijk een cadeau aanbieden. Maar de wens om uitdrukking te geven aan erkentelijkheid voor wat de heer Van Nouhuys heeft betekend voor TNO ging snel véél verder: ook de andere instituten, gehuisvest in de TNO instituten wilden meedoen, de vele vrienden en bekenden van de Nijverheidsorganisatie zagen zich ook niet graag de kans ontgaan en droegen hun steentje bij,

Met recht steentjes, want het cadeau bestond uit een groot mozaïek, ter plaatsing in het huis in Barcelona, dat Van Nouhuys gaat bewonen. Op de rug van een lakoniek rondschouwende ezels werd het tableau binnengebracht, tot grote vreugde en vertedering van alle aanwezigen. Langoor verrichtte zijn taak smetteloos, hierbij trouwens in het oog gehouden door een liefvallige begeleidster, die zo zij geen Spaanse is, daarvoor toch zeker had kunnen doorgaan. Twee mannelijke begeleiders zorgden ervoor, dat de maker van het mozaïektableau geen hartkloppingen kreeg en even later aan de heer Van Nouhuys en alle andere aanwezigen kon vertellen op welke wijze en waarom hij tot het kiezen van zijn motief kwam. Wij hebben de indruk dat het prachtige werk van Kees Andrea, waarlijk een festijn van kleuren, bij de familie Van Nouhuys met grote waardering werd ontvangen.

Waar wij mede begonnen, willen wij mede eindigen: het dankwoord van de heer van Nouhuys, die zijn groot vertrouwen in TNO en de NO in het bijzonder nog eens benadrukte. Hij bracht vooral dank aan zijn medewerkers, 'ik wees wel de weg, maar zij gingen méé'.

Onze beste wensen vergezellen het gezin Van Nouhuys, dat ons meegeeft, dat werken 'een spel van mensen' is. Ir. van Nouhuys paste de spelregels hierbij op voorbeeldige wijze toe,

J. Borst

Schoolreisje M.F.I. TNO 1964

Na het openstellen van het gebouw
Verscheen zij, trots als een pauw,
Zij, die voor de koffie zou zorgen,
Waardoor slaperige ogen waren geborgen.
Een ieder genoot van deze geuren,
Waarna het reisje ontwaakte, het ging gebeuren.
Vol goede zin trok men er van tussen
Met een paar glanzende bussen.
De grote weg was al te recht,
Zodat we kronkelden langs de Vecht.
In de omgeving van Amsterdam
Was een wegomlegging, die plotseling kwam.
Heus niet opgenomen in de rubriek,
Maar we kwamen dan toch bij de fabriek
De ontvangst was weer een soort boffie
In de vorm van een . . . kopje koffie.
Wegens late aankomst geen film
Zeer tot spijt van Jan, Gijs en Willem.
'Galvani' en 'Wessanen' gingen praten,
En weldra hadden we de fistelfilm in de gaten.
Voor ons leken begon het te dagen
Bij het vertonen van koeienmagen.
Na deze Wessanen voorlichting
Veranderden wij van richting.
Door het zonnige weer in de stemming 'blij'

Trokken we naar de proefboerderij.
Bij het openen van de staldeuren
Bereikten ons bepaalde geuren.
Kalveren, konijnen, varkens, kippen
Lieten zich gelaten 'knippen'.
Terug naar Wesanen voor koffie en brood;
Een rusttijd voor tijdelijke ademnood.
De busen voerden ons mee
Naar de duinen en de zee.
De boswachter in een origineel groen pak
Toonde ons broedplaatsen met verbluffend gemak.
Nu was het devies op naar de zee,
en het strand van Hollands ree.
Een vrij uur om te gaan of staan.
Bracht vele bij de branding vooraan.
Het fototoestel was weer paraat,
En menig moment ligt vast op de plaat.
Vele trappen gingen het diner vooraf;
We werden beloond, het diner was af.
Na de bollen werden de wegen meer recht.
Waarna de lichten opdoken van Utrecht.
Bij de koffie hadden vele iets te zeggen.
Waarbij men speciale nadruk wilde leggen.
Op: 'Reuze bedankt voor de heerlijke dag'.
Volgend jaar gaan we weer, als het mag.

Mej. Dr. Ir. E. M. J. Mulders

25 jaar

bij het Metaal Instituut

Op 15 mei jl. was het op het Metaal Instituut een feestelijke dag. Op die dag namelijk was Mej. Dr. Ir. E. M. J. Mulders 25 jaar aan het instituut verbonden. Een feit dat men niet ongemerkt heeft willen laten voorbijgaan. In het volgende nummer komen wij nog op dit jubileum terug, maar hier alvast een plaatje.

Gons 15 jaar

**Personeelsvereniging
van KI-, C.L.-, I.C.-,
E.T.A.-TNO**

De inzet toont het 'lustrum-embleem', dat men in de dagen voor 1 juni (volgens de statuten in 1949 dies natalis van Gons) steeds meer tegen kwam. Het is voor de feestganger waarlijk een symbool geworden.

De drie koffers in het embleem van dit derde lustrum is een toevallige co-incidentie. Ook geheel toevallig duurde het feest drie dagen. Het ontwerp is ontleend aan de klucht van Claude Magnier 'Oscar', dat de toneelvereniging van Gons met veel vaart speelde op de avond van vrijdag 29 mei. 'Oscar' is een luchtig verhaal met verschrikkelijk ingewikkelde verwickelingen rond zeepfabrikant Barnier, drie koffers en . . . een huwgrage dochter. De korte voorbereidingstijd heeft niet verhinderd, of misschien juist wel bewerkt, dat de spelers helemaal in hun rol waren. Zelfs zó in hun rol, dat mijnheer Barnier nog steeds bijeenkomsten met een verkeerde tas verlaat en tot ingewikkelde driehoeksruilingen moet overgaan. Na het toneel begon het 'kofferbal' met het uit de grond verrijzen van een 'lustrumboom'. Een echte boom met daarin symbolen van de diverse Gons-activiteiten.

Naast Gonsleden met hun invité(e)s zag men onder de feestgangers de directieleden van verschillende instituten, vertegenwoordigers van de N.O., het gewaardeerde enige Erelid van Gons, en niet te vergeten enkele gepensioneerden van de 'Gons-instituten'.

Zaterdag 30 mei 1964 vermeldde het programma van dit derde lustrum: thé-dansant (met modeshow en cabaret) en kinderpartij (met goochelaar en rit in Jan Plezier). Om ongeveer drie uur arriveerden de Gonsleden met verloofdes, echtgenoten, kinderen, bandrecorders, foto-toestellen en . . . koffers met dameskleding! De Modeshow! Een echte! Een show van zelfgemaakte kleding; met een jury! Voorzitster van de jury was mejuffrouw A. B. A. Jacometti, die haar rol in elk opzicht voorbeeldig vervulde. Naast een terzake kundig vrouwelijk Gonslid, en twee uitermate deskundige mannelijke Gonsleden, zat in de jury de echtgenote van een der Gonsleden. Een in deze zaken geschoold Gonslid had bij de voorbereidingen de kneepjes van het vak geleerd aan de mannequins. Gelopen werd er met het commentaar van een lady-speaker en de zo bekende klanken: 'dank je wel Ansjie, dank je wel Fietje, dank je wel Bernadette' . . . De creaties lagen alle op hoog niveau (het looppodium was overigens op officiële hoogte van 30 cm, zijnde niet te hoog en toch ook niet te laag). De jury wees de 'stofbon' toe aan Ansjie, de verloofde van een der Gons-

leden; en volgens kenners was dit een verdiende prijs (om maar aan te geven, dat de uitermate deskundige mannelijke leden van de jury de boel niet in de war gestuurd hebben). Het daarna volgende thé-dansant werd onderbroken door het programmapunt 'uitzwaaien Jan Plezier'. Dit was de moeite waard: - mag ik op de bok? - mama, ik moet plassen! - pappa, hier zit ik! Een vrolijk tafereel van vele onderonsjes. Dan het klappen van de zweep en het wegsterven van rinkelende paardebellen. Het laatste hoogtepunt in de theeschenkerij was het cabaret 'Lopen en laten lopen', waar het modehuis 'Les amis de Gons' enkele bezongen creaties toonde. Het succes, dat dit goed uitgebalanceerde evenement had, toont dat Gons langzamerhand enige 'cracks' in het cabaret-métier onder haar leden heeft.

De theereceptie voor leden en oud-leden van Gons was het sluitstuk van de lustrumviering, en vond plaats in de Kantine - Julianalaan.

Namens de directies van de Gons-instituten sprak Ir. F. W. R. Wijbrans, bij de aanbidding van een zinvol geschenk. Enkele oud-voorzitters hielden een samenspraak bij de aanbidding van liefst twee voorzitterhamers; een zeer fraaie kunststoffen hamer, een zeer 'muzikale' plastic hamer. Tenslotte reikte de voorzitter van de lustrumcommissie, Drs. J. van Ham, aan degenen, die actief hebben bijgedragen tot het welslagen van de lustrumviering een 'lustrum glas' uit met daarop geëtt het bekende lustrum-embleem.

De redactie van TNO-contact wil deze reportage gaarne besluiten met een vierde koffer vol goede wensen voor de komende besturen op weg naar het vierde lustrum.

De rit met de 'Jan Plezier' onderdeel van de kinderpartij in de theeschenkerij 'Meyendell'.

De 'verkochte bruid'; einde van het cabaret door het modehuis 'Les amis de Gons'.

UIT!

Feitelijk spreken de bij deze enkele regels geplaatste foto's voor zich: de jaarlijkse excursie van het personeel van het Hoofdkantoor TNO op 20 mei jl. was een geslaagd uitstapje.

De bezochte excursie-doelen, het Instituut voor Nijverheid en Techniek te Amsterdam, het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen of het Reactor Centrum te Petten waren een bezoek ten volle waard en hebben vele van de medewerkers van het Hoofdkantoor in de gelegenheid gesteld kennis te nemen van zaken, die geheel buiten hun dagelijkse interesse-sfeer liggen.

Restaurant 'Velserend' te Santpoort was een aantrekkelijke pleisterplaats, waar het diner er best in wilde.

Een prettige dag met goed weer werd afgesloten met een gezellige avond in hetzelfde restaurant. Den Haag zag het Hoofdkantoor weer laat terug. Het bestuur van de personeelsvereniging had deze dag weer prima verzorgd.

Geen puzzel

Wanneer u dit nummer ontvangt is onze puzzelredakteur, de heer A. A. Steiner, met vakantie. Deze en wellicht ook volgende keer zult u het zonder zijn gewaardeerde puzzels moeten stellen. De redactie wenst de heer Steiner een prettige vakantie!

TNO-kontakt, personeelsorgaan van de Nederlandsche Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek TNO. Redactie-adres: Nassau Dillenburgstraat 43, Den Haag, tel. 070-244496. Postbus 297. Verschijnt maandelijks. Redactie: L. N. van Roon. Puzzelredakteur: A. A. Steiner. Aan dit nummer werkten mee: J. H. van Brederode, J. Borst, G. W. Pietersen, F. Racké en G. C. M. Wiegel.